

Outcomemonitor Wijkenaanpak

Eerste Voortgangsrapportage Totaalbeeld 40 aandachtswijken in Nederland

Oktober 2010

Inhoud

1.	Inleiding	4
1.1	Opzet van de Eerste Voortgangsrapportage Outcomemonitor Wijkeraanpak	4
1.2	Visualisatie van de afstand van de aandachtswijken tot het stedelijk gemiddelde	5
1.3	Indeling van het rapport	6
2.	Totaalbeeld 40 aandachtswijken in Nederland	8
2.1	Inleiding	8
2.2	De Nulmeting ten opzichte van de Eerste Voortgangsrapportage	8
2.3	Wonen	9
2.4	Leren	13
2.5	Werken	16
2.6	Inkomen en schuldenproblematiek	20
2.7	Veiligheid	21
2.8	Gezondheid	22
2.9	Integratie	23
3.	Begrippen en afkortingen	28
3.1	Begrippen	28
3.2	Afkortingen	31
	Literatuurlijst	32
	Bijlage 1. Overzicht aandachtswijken en onderliggende postcode-4-gebieden	33
	Bijlage 2. Technische toelichting	36
	Bijlage 3. Overzicht van de meetmomenten per indicator	37
	Bijlage 4. Korte handleiding bij het gebruik van StatLine	38
	Centrum voor Beleidsstatistiek	39

1. Inleiding

Medio 2007 heeft minister Vogelaar voor Wonen, Wijken en Integratie (WWI) het Actieplan Krachtwijken: Van Aandachtswijk naar Krachtwijk¹ naar de Tweede Kamer gestuurd. Daarmee werd het startsein gegeven van de wijkenaanpak, gericht op het wegwerken van maatschappelijke achterstanden en verbetering van de leefomgeving in 40 aangewezen aandachtswijken² in 18 gemeenten.

De selectie van deze 40 wijken is uitgevoerd op basis van 18 criteria, waarvan de helft betrekking heeft op de oordelen van bewoners van de wijken, en de helft betrekking heeft op statistische gegevens over de wijken. De 18 gemeenten waarin de aandachtswijken liggen hebben in de tweede helft van 2007 wijkactieplannen opgesteld die een beeld geven van de specifieke problematiek in de wijk met de daaruit volgende voorgenomen acties van de gemeente in de betreffende wijk. De wijkactieplannen beschrijven naast plannen voor de gehele wijk ook plannen voor speciale doelgroepen in deze wijk, zoals allochtone vrouwen en jongeren.

Om de voortgang van het aandachtswijkenbeleid te volgen heeft het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) het Centrum voor Beleidsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS-CvB) gevraagd om een 'outcomemonitor' voor deze aandachtswijken te ontwikkelen en een Nulmeting uit te voeren. De rapportage over de Nulmeting is in juli 2008 gepubliceerd³. De voorliggende publicatie is een eerste publicatie van de Outcomemonitor Wijkenaanpak, Eerste Voortgangsrapportage. Deze publicatie bevat voor de 40 aandachtswijken als geheel een overzicht van de meest recente gegevens en de ontwikkeling sinds de Nulmeting. De statistische resultaten op het moment van de Nulmeting, de Eerste Voortgangsrapportage en alle tussentijdse meetmomenten zijn gepubliceerd in de CBS-database StatLine⁴.

Eind oktober 2010 zal de volledige publicatie Outcomemonitor Wijkenaanpak, Eerste Voortgangsrapportage verschijnen. Deze zal naast het overzicht voor de 40 aandachtswijken als geheel, ook een beschrijving van de ontwikkelingen voor de afzonderlijke 18 gemeenten met aandachtswijken bevatten.

1.1 Opzet van de Eerste Voortgangsrapportage Outcomemonitor Wijkenaanpak

In de Outcomemonitor Wijkenaanpak, Eerste Voortgangsrapportage worden voor de geselecteerde 40 aandachtswijken diverse indicatoren beschreven binnen de dimensies Wonen, Leren, Werken, Inkomen en schuldenproblematiek, Veiligheid, Gezondheid en Integratie. Zo worden binnen de dimensie Leren onder meer de onderwijsdeelname naar schoolsoort, het aandeel voortijdig schoolverlaters en de Cito-scores weergegeven en binnen de dimensie Werken onder meer de personen met een WW-uitkering, de niet-werkend werkzoekenden en het aandeel mensen met inkomsten uit arbeid.

De wijkenaanpak is in 2007 van start gegaan. In de Outcomemonitor Wijkenaanpak, Eerste Voortgangsrapportage worden daarom de meest recente gegevens per indicator afgezet tegen gegevens zo dicht mogelijk bij de datum 1 januari 2007. De meetmomenten kunnen per indicator verschillen omdat databronnen op verschillende momenten beschikbaar komen. Bijlage 3 bevat een overzicht van de meetmomenten per indicator.

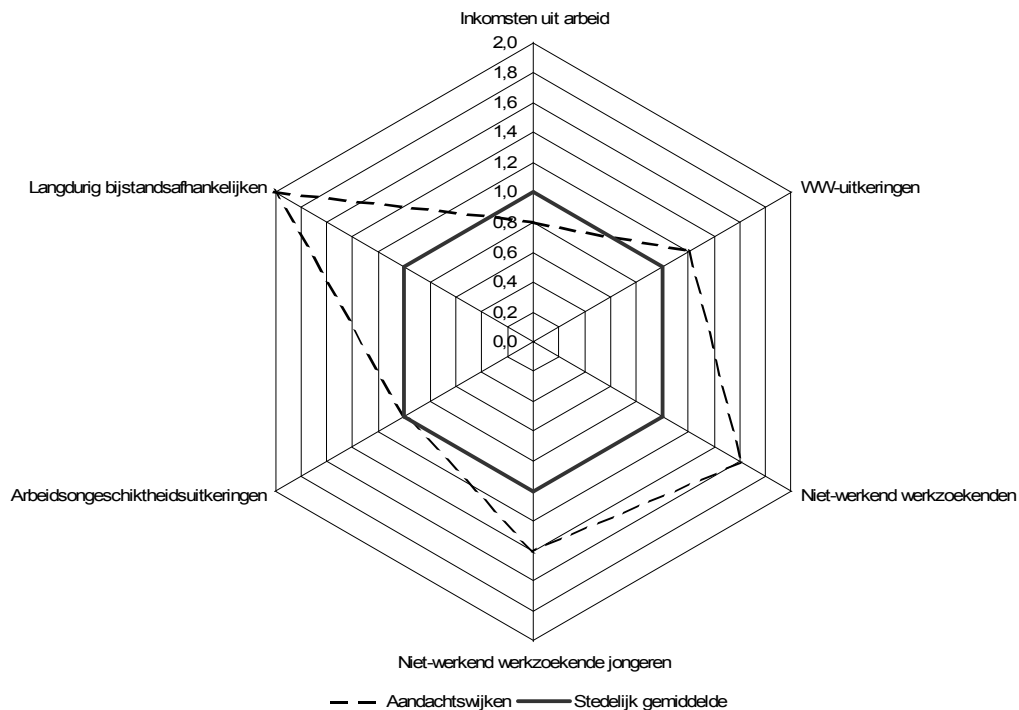
1.2 Visualisatie van de afstand van de aandachtswijken tot het stedelijk gemiddelde

Spinnenwebdiagrammen

Om een beeld te geven van de afstand van de aandachtswijk tot het stedelijk gemiddelde worden per dimensie de indicatoren in een 'spinnenwebdiagram' weergegeven. De diagrammen bieden een totaalbeeld per dimensie. Zij geven de positie van de aandachtswijken in vergelijking met het stedelijk gemiddelde weer op het meetmoment van de Eerste Voortgangsrapportage. Per indicator is steeds de score zo geschaald dat het stedelijk gemiddelde op de waarde 1 uitkomt. Als de score van een aandachtswijk bij een indicator onder de waarde 1 ligt, betekent dit dat de waarde van de indicator in de aandachtswijk lager ligt dan die van het stedelijk gemiddelde. Hoe dichter de score van de aandachtswijk bij 1 ligt, des te kleiner is het verschil tussen de aandachtswijk en het stedelijk gemiddelde.

Bijgaand staat een fictief voorbeeld van een dergelijk spinnenweb.

Dimensie Werken, Eerste Voortgangsrapportage: aandachtswijken gemeente ten opzichte van het stedelijk gemiddelde

* De grafiek laat de waarde voor de indicatoren van de aandachtswijken zien ten opzichte van het stedelijk gemiddelde. Het stedelijk gemiddelde is voor elke indicator op 1 gesteld.

Uit de figuur is af te lezen dat het aandeel personen met inkomsten uit arbeid in de aandachtswijken lager is dan in de gemeente als geheel en dat het aandeel personen met een WW-uitkering, langdurig bijstandsafhankelijken en niet-werkend werkzoekenden (zowel totaal als 15-25-jarigen) in de aandachtswijken hoger is dan in de gemeente als geheel. Het aandeel personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering is in de aandachtswijken gelijk aan het stedelijk gemiddelde. Hierna volgen twee voorbeelden met uitleg over de berekening van de aantallen in de spinnenwebdiagrammen.

Voorbeeld 1

In de (fictieve) gemeente bedroeg het aandeel van de personen met inkomsten uit arbeid in de potentiële beroepsbevolking bij de Eerste Voortgangsrapportage 60 procent in de aandachtswijk in de

gemeente en 75 procent de gemeente als geheel. De waarde in het spinnenwebdiagram komt daarmee op: $60/75 = 0,8$. Dit betekent dat het aandeel personen met inkomsten uit arbeid in de aandachtswijken 20 procent lager lag dan gemiddeld in de gemeente.

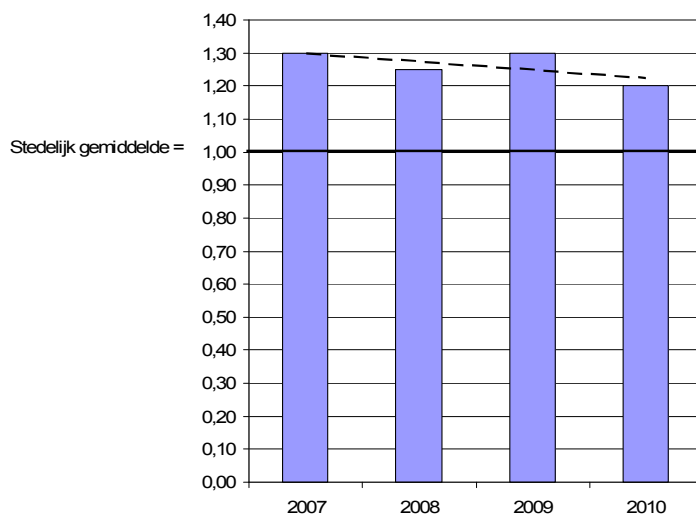
Voorbeeld 2

Een andere indicator van de dimensie Werken is het aandeel langdurig bijstandsafhankelijken in de potentiële beroepsbevolking. In de gemeente bedroeg het aandeel bijstandsafhankelijken in de aandachtswijken 4 procent en voor de gemeente als totaal 2 procent. De berekening wordt dan $4/2=2$. Het aandeel langdurig bijstandsafhankelijken in de potentiële beroepsbevolking in de aandachtswijken van de gemeente lag dus twee maal zo hoog als gemiddeld in de gemeente.

Staafdiagrammen

Naast spinnenwebdiagrammen, die de stand van zaken op één moment weergeven, bevatten de analyses voor een aantal indicatoren ook staafdiagrammen die de ontwikkelingen weergeven vanaf de Nulmeting tot en met de Eerste Voortgangsrapportage. Het staafdiagram laat de ontwikkeling zien van de afstand tussen de aandachtswijk en het stedelijk gemiddelde.

WW-uitkeringen: aandachtswijk(en) gemeente ten opzichte van het stedelijk gemiddelde

Uit bovenstaande figuur is af te leiden hoe de afstand tussen de aandachtswijken en het stedelijk gemiddelde zich tussen 2007 en 2010 heeft ontwikkeld. De trendlijn laat zien dat de achterstand van de aandachtswijk(-en) op het stedelijk gemiddelde afneemt, want de trendlijn nadert het stedelijk gemiddelde (=1).

1.3 Indeling van het rapport

Hoofdstuk 2 beschrijft de belangrijkste resultaten uit de Outcomemonitor Wijkenaanpak, Eerste Voortgangsrapportage voor de 40 aandachtswijken samen. De centrale vraag in dit hoofdstuk is in hoeverre de achterstanden in de 40 aandachtswijken samen ten opzichte van het gemiddelde in de 18 steden met aandachtswijken samen zijn afgenomen of toegenomen sinds de Nulmeting. Dit gebeurt per dimensie, waarbij de ontwikkelingen voor een aantal afzonderlijke indicatoren beschreven worden.

Voor zover relevant worden hier ook verschillen in ontwikkeling in de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag) en de andere gemeenten met aandachtswijken (G14) gegeven.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de gehanteerde begrippen en afkortingen. In de bijlagen volgen een overzicht van de aandachtswijken en de onderliggende postcode-4-gebieden, een beknopte technische toelichting, een overzicht van de meetmomenten per indicator en een korte handleiding bij het gebruik van StatLine. Voor een beschrijving van de afzonderlijke indicatoren verwijzen wij u graag naar de publicatie: Indicatorbeschrijving Outcomemonitor Wijkenaanpak⁵.

De invloed van de economische ontwikkelingen op de uitkomsten in de Outcomemonitor wijkenaanpak, Eerste Voortgangsrapportage

Sinds de start van de 40-wijkenaanpak begin 2007 heeft de Nederlandse economie zich in eerste instantie redelijk voorspoedig ontwikkeld met groeipercentages van rond de 3 á 4 procent op kwartaalbasis. In de tweede helft van 2008 kwam hier een kentering in ten gevolge van de wereldwijde financiële crisis, met aanvankelijk nog lage groeicijfers, die vanaf eind 2008 omsloegen in een krimp van de economie. Begin 2010 is een voorzichtig herstel zichtbaar, waarvan nog niet duidelijk is of dat zal doorzetten.

Deze economische ontwikkelingen hebben hun weerslag op de ontwikkeling van een aantal indicatoren in de Eerste Vervolrapportage (zoals de indicatoren binnen de dimensie Werken en de indicator voor woningprijzen). Bepaalde effecten zullen zich eerder voordoen in aandachtswijken dan elders in de gemeente en vice versa. Hieraan wordt kort aandacht besteed bij de beschrijving van het algemene beeld van de aandachtswijken. Aangezien in de Outcomemonitor Wijkenaanpak de vergelijking tussen de aandachtswijken en het stedelijk gemiddelde het centrale uitgangspunt vormt, hebben conjuncturele invloeden in beginsel echter beperkte gevolgen voor de ontwikkeling van de achterstand van de aandachtswijken op het stedelijk gemiddelde.

¹ Ministerie van VROM, *Actieplan Krachtwijken: Van Aandachtswijk naar Krachtwijk* (VROM, Den Haag 2007).

² Zie voor een overzicht van de 40 aandachtswijken bijlage 1.

³ Daniëlle ter Haar, Luuk Schreven en Maartje Rienstra, *Outcomemonitor Krachtwijken. Nulmeting* (Centrum voor Beleidsstatistiek, CBS, Voorburg/Heerlen, 2008).

⁴ De StatLine-tabellen zijn via de volgende link te benaderen: <http://statline.cbs.nl/>, zoek 40-wijkenaanpak. Bijlage 4 geeft een beknopte handleiding bij het gebruik van StatLine.

⁵ Outcomemonitor Wijkenaanpak Indicatorbeschrijving (nog te verschijnen)

2. Totaalbeeld 40 aandachtswijken in Nederland

2.1 Inleiding

In alle 40 aandachtswijken samen wonen 773 duizend mensen. Dat betekent dat bijna 5 procent van de Nederlandse bevolking in een aandachtswijk woont. De 40 aandachtswijken liggen in 18 verschillende steden. Er zijn dus steden met meerdere aandachtswijken (zie bijlage 3 voor een overzicht van alle steden en hun aandachtswijk(-en)). Van alle inwoners in de 18 steden met aandachtswijken (G18) woont bijna één van de vijf in een aandachtswijk.

De aandachtswijken hebben op veel terreinen een achterstand op de stad waarin zij liggen. Dat is ook logisch want daar zijn ze destijds op geselecteerd. De aandachtswijken kenmerken zich vaak door een eenzijdig woningaanbod (met veel sociale huurwoningen en goedkope koopwoningen), een matige leefbaarheidsscore en een gevoel van onveiligheid. De bewoners van de aandachtswijken hebben veelal een laag opleidingsniveau, geen werk maar een uitkering, lage inkomens, vaker schulden en een minder goede gezondheid in vergelijking met het gemiddelde van hun stad. In de wijkactieplannen van de gemeenten komen deze aspecten dan ook aan bod. Per gemeente en per wijk verschillen de accenten, afhankelijk van de specifieke situatie en de prioriteiten van de gemeente.

Ondanks dat de problematiek in veel van de aandachtswijken van dezelfde aard is, verschillen de aandachtswijken soms sterk van karakter. Zo zijn er typische arbeidersbuurten, multi-culturele wijken, maar ook wijken waar veel studenten wonen.

De centrale vraag in dit hoofdstuk is in hoeverre de achterstanden in de 40 aandachtswijken samen ten opzichte van het gemiddelde in de 18 steden met aandachtswijken samen (G18) zijn afgenomen of toegenomen sinds de Nulmeting. In dit hoofdstuk wordt daarnaast gekeken in hoeverre de ontwikkelingen in de G4 en de G14 verschillen. Dit is relevant omdat verreweg de meeste aandachtswijkbewoners (79 procent) in de G4 wonen. Hierdoor oefenen de aandachtswijken in de G4 veel invloed uit op het totaalbeeld in de aandachtswijken.

2.2 De Nulmeting ten opzichte van de Eerste Voortgangsrapportage

Door de grote verschillen tussen de (steden met) aandachtswijken en de uiteenlopende effecten van de economische crisis is niet in één woord te zeggen of de wijken wel of niet hun achterstand op het stedelijk gemiddelde inlopen en daarmee op het goede pad zijn. Kijkend naar alle aandachtswijken samen zijn de ontwikkelingen nog beperkt.

Voor de dimensie Wonen is het beeld voorzichtig positief. De samenstelling van het woningaanbod in de G18-aandachtswijken nadert het stedelijk gemiddelde, al zijn de ontwikkelingen hier nog beperkt. Hierbij moet wel bedacht worden dat het veranderen van het woningaanbod redelijk wat tijd vergt. De leefbaarheidsscore is zowel in de aandachtswijken als in de G18 als geheel toegenomen. Zowel in de G4 als in de G14 hebben de aandachtswijken een deel van hun achterstand ingelopen.

Een van de punten waar veel wijkactieplannen op inzetten is het verbeteren van de opleiding van jongeren in de aandachtswijken (dimensie Leren). Dit is voor een deel gelukt. De achterstand van de aandachtswijken op het G18-gemiddelde is kleiner geworden voor het aandeel leerlingen dat naar het havo of vwo gaat en voor de Cito-scores. Tegelijkertijd werd de achterstand op het G18-gemiddelde groter voor het aandeel voortijdige schoolverlaters (VSV'ers) en het aandeel zittenblijvers.

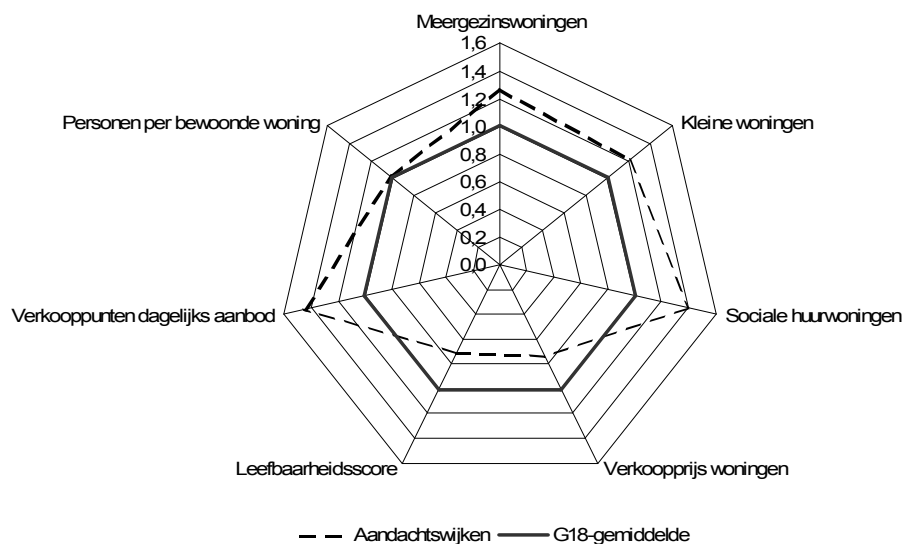
De ontwikkeling binnen de dimensie Werken laat, evenals de ontwikkeling binnen de dimensie Inkomen en schuldenproblematiek, een sterk wisselend beeld zien. Hier zijn zowel indicatoren waarbij de achterstand van de aandachtswijken op het stedelijk gemiddelde afneemt als indicatoren waarbij die achterstand juist groter wordt.

Ondanks dat het vergroten van de veiligheid in de aandachtswijken in veel gemeenten expliciet als doelstelling wordt genoemd is de achterstand van de aandachtswijken op de G18 hier toegenomen. Op het gebied van gezondheid zijn de ontwikkelingen klein en niet eenduidig.

Ook de dimensie Integratie geeft geen eenduidig beeld. Op sommige terreinen heeft de achterstand van niet-westerse allochtonen op autochtonen zich in de aandachtswijken gunstiger ontwikkeld dan in de niet-aandachtswijken, terwijl dat voor andere terreinen juist niet het geval is.

2.3 Wonen

2.1 Dimensie Wonen, Eerste Voortgangsrapportage: aandachtswijken G18 ten opzichte van het G18-gemiddelde*

*De grafiek laat de waarde voor de indicatoren van de aandachtswijken zien ten opzichte van het G18-gemiddelde. Het G18-gemiddelde is voor elke indicator op 1 gesteld.

Bron: CBS, Kadaster, Locatus, ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Sysvov.

Overall beeld

Het woningaanbod in de aandachtswijken bestaat vooral uit sociale huurwoningen, meergezinswoningen, goedkope en kleine woningen. Uit de figuur blijkt dat de verkoopprijs onder het G18-gemiddelde ligt en het aandeel sociale huurwoningen, meergezinswoningen en kleine woningen boven het G18-gemiddelde. Eén van de doelstellingen van de Wijkenaanpak is om een gedifferentieerdere woningvoorraad te bereiken in de aandachtswijken, die meer in overeenstemming is met die in de gemeente als geheel. De opbouw van woningvoorraad in de aandachtswijken van de G4 ligt overigens over het algemeen dichter bij die in de G4 als geheel.

Een tweede doelstelling is om de woonsituatie en –tevredenheid van de bewoners in de aandachtswijken te verbeteren. Hiervoor zijn twee indicatoren opgenomen, één die iets zegt over het voorzieningenniveau (het aandeel verkooppunten voor dagelijks aanbod, zoals supermarkten en drogisten, in het totaal aantal verkooppunten) en één over leefbaarheid in de wijk (de

Leefbaarheidsscore uit de Leefbaarometer). Het voorzieningenniveau is in de aandachtswijken hoger dan gemiddeld in de G18. Dit is gunstig, maar wat betreft de Leefbaarheidsscore doen de aandachtswijken het juist minder goed dan de G18.

De Nulmeting ten opzichte van de Eerste Voortgangsrapportage

Voor wat betreft de differentiatie van de woningvoorraad bewegen de aandachtswijken zich in de richting van het G18-gemiddelde: alle indicatoren bleven stabiel (gemiddeld aantal personen per woning, kleine woningen, meergezinswoningen) of naderden het G18-gemiddelde (sociale huurwoningen, verkoopprijs van koophuizen). De samenstelling van de woningvoorraad heeft echter nog wel een flinke verbetering om vergelijkbaar te worden met die in de stad als geheel. Zo bevinden het aandeel sociale huurwoningen en de hoogte van de verkoopprijzen zich nog op grote afstand van het G18-gemiddelde, ondanks de lichte verbeteringen. Hierbij moet opgemerkt worden dat aanpassing van de woningvoorraad over het algemeen een lange adem vergt.

Over het algemeen was de ontwikkeling van de woonindicatoren richting het gemiddelde in de G4 en de G14 vergelijkbaar. Dat geldt niet voor het aandeel sociale huurwoningen. Voor de G14 bewoog het aandeel sociale huurwoningen zich namelijk sneller richting het gemiddelde dan voor de G4.

De Leefbaarheidsscore verbeterde zowel in de aandachtswijken als in de G18. De verbetering in leefbaarheid was zowel in de G4-aandachtswijken als in de G14-aandachtswijken groter dan in de G4 als geheel, respectievelijk de G14 als geheel. Voor beide nam de afstand van de aandachtswijken dus af.

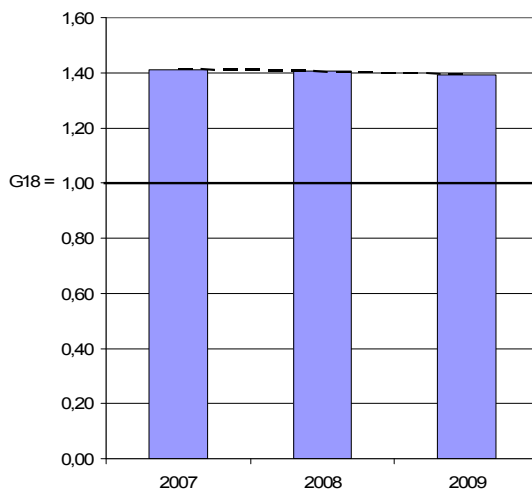
De ontwikkeling van het aandeel sociale huurwoningen

Het aandeel sociale huurwoningen in het totaal aantal woningen is in de aandachtswijken fors hoger dan het G18-gemiddelde. De verhouding lag in 2009 op 1,39. Dat wil zeggen dat het aandeel sociale huurwoningen 39 procent boven het G18-gemiddelde lag. In 2007 was dat nog 41 procent. De daling van het aandeel sociale huurwoningen doet zich zowel in aandachtswijken als elders voor, maar in de aandachtswijken verloopt deze daling iets sneller. Tussen de Nulmeting en de Eerste Voortgangsrapportage is er dan ook een licht dalende trend.

Het tempo van de ontwikkeling van het aandeel sociale huurwoningen in de achterstandwijken in de richting van het G18-gemiddelde is vooralsnog te gering om de volledige afstand tussen aandachtswijken en het gemiddelde binnen tien jaar te overbruggen. Dit geldt zowel voor de G4 als voor de G14.

In 3 van de 40 aandachtswijken is het aandeel sociale huurwoningen kleiner dan in de stad. Dit zijn Bos en Lommer in Amsterdam en Bergpolder en Oud Zuid in Rotterdam. Deze wijken bewogen zich alle drie in de richting van het stedelijk gemiddelde. Van de andere aandachtswijken werd de achterstand ten opzichte van hun stedelijk gemiddelde in 26 gevallen eveneens kleiner, in 1 aandachtswijk bleef deze afstand gelijk en in 10 aandachtswijken werd de afstand groter.

2.2 Aandeel sociale huurwoningen: aandachtswijken G18 ten opzichte van het G18-gemiddelde

		2007	2008	2009
Aandachtswijken	%	61	59	58
G18	%	43	42	41
Aandachtswijken / G18		1,41	1,41	1,39

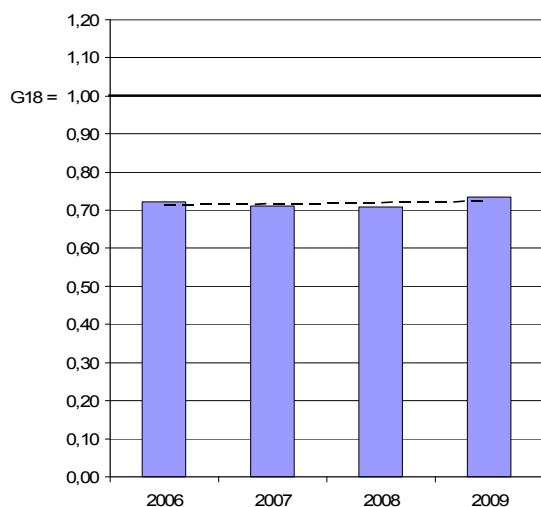
Bron: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Syswov.

De ontwikkeling van de verkoopprijs van woningen

De financiële crisis had in de afgelopen periode de nodige invloed op de ontwikkelingen op de woningmarkt. Tussen 2006 en 2008 stegen de gemiddelde woningprijzen nog, terwijl ze het jaar daarna daalden. In de aandachtswijken was er per saldo een stijging van de gemiddelde verkoopprijs van een woning met 7,5 procent, van 152 duizend euro in 2006 naar 163 duizend euro in 2009. Het G18-gemiddelde vertoonde in die periode een kleinere stijging van 5,7 procent, van 211 duizend euro naar 223 duizend euro. Zoals in de figuur te zien is, werd daarmee de achterstand van de aandachtswijken enigszins ingelopen. Dit gaat vooralsnog in een te laag tempo om in 2017 de achterstand op het G18-gemiddelde volledig goed te maken. Het verschil in de gemiddelde verkoopprijs tussen het G18-gemiddelde en de aandachtswijken blijft dan ook groot. Het verschil in verkoopprijzen weerspiegelt overigens voor een deel het verschil in woningaanbod tussen de aandachtswijken en de G18 als geheel. In de G4 is de achterstand van de aandachtswijken groter dan in de G14.

Alleen in Overschie in Rotterdam lagen de huizenprijzen zowel bij de Nulmeting als bij de Eerste Voortgangsrapportage boven de gemiddelde huizenprijzen in Rotterdam. In ongeveer de helft van de andere aandachtswijken kwamen de huizenprijzen dicht in de buurt van de gemiddelde prijzen in hun gemeente, in ongeveer de helft niet.

2.3 Gemiddelde verkoopprijs woningen: aandachtswijken G18 ten opzichte van het G18- gemiddelde

		2006	2007	2008	2009
Aandachtswijken	x 1 000 euro	152	160	167	163
G18	x 1 000 euro	211	225	235	223
Aandachtswijken / G18		0,72	0,71	0,71	0,73

Bron: Kadaster.

De ontwikkeling van de Leefbaarheidsscore

De leefbaarheid in de wijk wordt uitgedrukt in een indicator die de waarden 1 tot en met 7 kan aannemen. Hierbij staat 1 voor een leefbaarheid die wordt aangeduid als 'zeer negatief' en 7 voor 'uiterst positief'. De Leefbaarheidsscore in de G18 kwam uit op een 5 'positief' bij de Eerste Voortgangsrapportage. De aandachtswijken haalden een 3 'matig'.

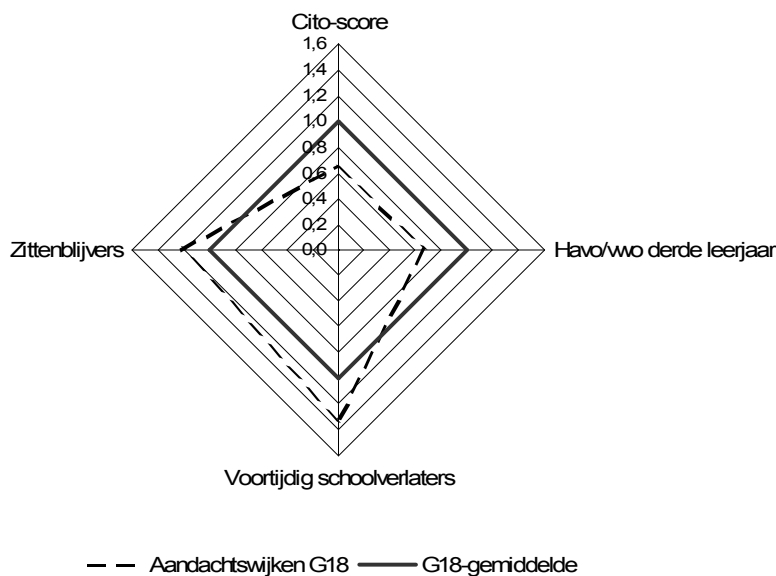
De Leefbaarheidsscore van alle G18-gemeenten samen verbeterde licht, evenals die van de aandachtswijken.

De leefbaarheid in de G14 wordt positiever gewaardeerd dan die in de G4. Dat geldt zowel voor de aandachtswijken als voor het totaal van de gemeenten. Bij de Eerste Voortgangsrapportage was de Leefbaarheidsscore voor de aandachtswijken van de G4 3 'matig' en voor de G4 als geheel 4 'matig positief'. In de G14 was de Leefbaarheidsscore voor de aandachtswijken 4 'matig positief' en voor de G14 als geheel 5 'positief'.¹

De ontwikkeling in afstand tot het stedelijk gemiddelde was over het algemeen beperkt van omvang, maar overwegend positief. Op het niveau van de individuele aandachtswijken is er voor de meeste aandachtswijken een verkleining van de achterstand op hun stedelijk gemiddelde. In de Rotterdamse aandachtswijken Bergpolder en Vreewijk was de leefbaarheid bij de Nulmeting en de Eerste Vervolgmeting al op het niveau van Rotterdam totaal. In de andere 38 aandachtswijken nam de achterstand op hun stedelijk gemiddelde in 25 wijken af. De achterstand in de Leefbaarheidsscore werd het meest ingelopen in Woensel West in Eindhoven en Transvaal in Den Haag. In 6 wijken bleef het verschil met de stad onveranderd en in 7 wijken nam dit verschil toe.

2.4 Leren

2.4. Dimensie Leren, Eerste Voortgangsrapportage: aandachtswijken G18 ten opzichte van het G18-gemiddelde*

* De grafiek laat de waarde voor de indicatoren van de aandachtswijken zien ten opzichte van het G18-gemiddelde. Het G18-gemiddelde is voor elke indicator op 1 gesteld.

Bron: CBS, Cito.

Overall beeld

Een goede opleiding vergroot de kansen op de arbeidsmarkt. Binnen de Outcomemonitor worden daarom de leerprestaties gevolgd. Dat de leerprestaties in de aandachtswijken minder goed zijn dan in de G18 als geheel blijkt uit een relatief laag aandeel leerlingen op havo en vwo in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs, meer voortijdig schoolverlaters² (schoolverlaters zonder startkwalificatie, VSV'ers) en lagere scores op de Cito-toets. Ook het aandeel zittenblijvers is er hoger.

De verschillen tussen de aandachtswijken en het totaal van de gemeentes zijn voor de meeste onderwijsindicatoren het grootst bij de G14. Overigens zijn de leerprestaties in de G4 als geheel slechter dan die in de G14 als geheel.

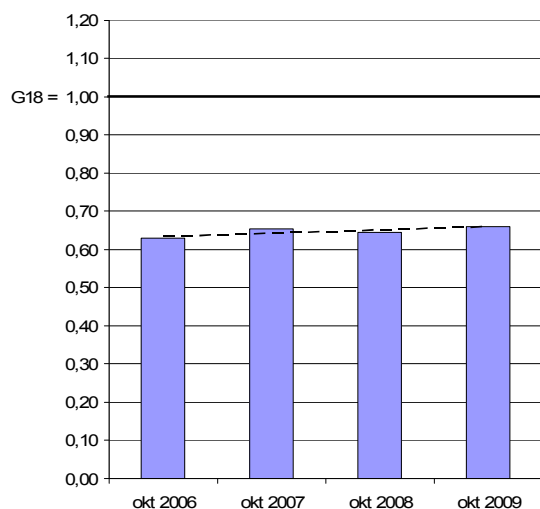
De Nulmeting ten opzichte van Eerste Voortgangsrapportage

Voor de dimensie Leren zijn er zowel ontwikkelingen van de aandachtswijken in de richting van het G18-gemiddelde als er vanaf. Zo is het aandeel VSV'ers afgenomen in zowel de G18 als geheel als in de aandachtswijken, maar was de afname in de aandachtswijken minder sterk. De achterstand van de aandachtswijken op het G18-gemiddelde nam dus toch toe. Het aandeel zittenblijvers nam in de aandachtswijken sneller toe dan in de G18 als geheel. Ook hier groeide dus de achterstand op het G18-gemiddelde.

Bij het aandeel havo- en vwo-leerlingen en de scores op de Cito-toets is de achterstand van de aandachtswijken op de G18 wel afgenomen.

De ontwikkeling van het aandeel leerlingen in het derde leerjaar in het havo en vwo

2.5 Havo/vwo derde leerjaar: aandachtswijken G18 ten opzichte van het G18-gemiddelde

		okt 2006	okt 2007	okt 2008	okt 2009
Aandachtswijken	%	25,8	27,7	27,7	29,3
G18	%	41,0	42,4	42,9	44,4
Aandachtswijken / G18		0,63	0,65	0,65	0,66

Bron: CBS.

Zowel in de aandachtswijken als in de G18 als geheel is het aandeel havo- en vwo-leerlingen in het derde leerjaar in de afgelopen jaren toegenomen³. In oktober 2009 was het aandeel leerlingen havo en vwo 29 procent voor de aandachtswijken en 44 procent voor de G18 als geheel.

Tussen oktober 2006 en oktober 2009 groeide het aandeel havisten en vwo'ers in de aandachtswijken iets sneller dan in de G18 als totaal, waardoor de afstand tot het G18-gemiddelde afnam. De ingezette inhaalslag is echter te gering om de volledige achterstand weg te werken voor eind 2017.

In twee derde van de aandachtswijken liepen de aandachtswijken in op het stedelijk gemiddelde. De inhaalslag was daarmee redelijk breed verspreid.

De ontwikkeling van het aandeel voortijdig schoolverlaters

Het landelijk beleid is erop gericht om het aantal VSV'ers dat jaarlijks het onderwijs verlaat te verminderen. Dat beleid lijkt effect te hebben in zowel de aandachtswijken in de G18 als in de G18 als geheel. In de aandachtswijken van de G18 nam het aandeel VSV'ers tussen het schooljaar 2005/'06⁴ en het schooljaar 2008/'09 af van 7,5 procent naar 6,4 procent en ook in de G18 als geheel daalde het aandeel VSV'ers (van 5,9 naar 4,8 procent).

In 2005/'06 was het aandeel VSV'ers in de aandachtswijken een factor 1,27 hoger dan in de G18. In 2008/'09 was dit 1,33 keer hoger en daarmee is het verschil groter geworden. Dit komt doordat in de aandachtswijken het aandeel VSV'ers minder fors daalde dan in de G18 als geheel.

Het verschil tussen het aandeel VSV'ers in de aandachtswijken en het stedelijk gemiddelde is voor de G4 veel kleiner dan voor de G14. In schooljaar 2008/'09 was het aandeel VSV'ers in de G4-aandachtswijken 19 procent hoger dan in de G4 als geheel (factor 1,19). In de G14 was deze factor

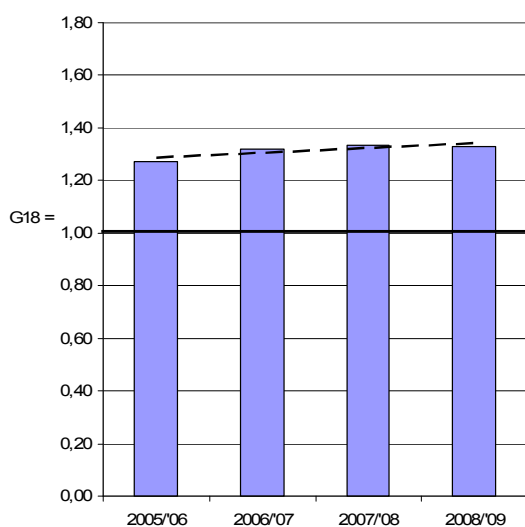
met 1,50 veel hoger, wat duidt op een grotere achterstand van de aandachtswijken op het G14-gemiddelde,

In de G14 bewoog het aandeel VSV'ers in de aandachtswijken zich richting het G14-gemiddelde, terwijl het aandeel VSV'ers zich in de G4 juist van het G4-gemiddelde af bewoog. Dat de achterstand van de aandachtswijken in de G14 af nam, komt doordat het aandeel VSV'ers in de G14-aandachtswijken meer af nam dan in de G14 in totaal. Hierdoor was in 2005/'06 de factor in de G14-aandachtswijken nog 1,60 en daalde deze naar 1,50 in 2008/'09. Een tegengestelde ontwikkeling was zichtbaar in de G4. Daar nam het aandeel VSV'ers in de aandachtswijken juist minder af dan in de G4 als totaal. Dat blijkt uit de ontwikkeling van de factoren: in de G4-aandachtswijken was in 2005/'06 het aandeel VSV'ers factor 1,11 hoger dan in de niet-aandachtswijken, dit steeg naar een factor 1,19 in schooljaar 2008/'09.

Het verschil tussen de aandachtswijken en de G18 als totaal is in de afgelopen jaren groter geworden en dit is ook in de G4 het geval. In de G14 is het verschil wel kleiner geworden en werd de achterstand deels ingelopen. Als de huidige trend zich daar voortzet zal de achterstand van de G14-aandachtswijken gehalveerd zijn in 2017.

In bijna de helft van de 40 aandachtswijken nam de afstand tot hun stedelijk gemiddelde af en werd de achterstand dus kleiner. In de andere nam de achterstand toe, of bleef deze gelijk.

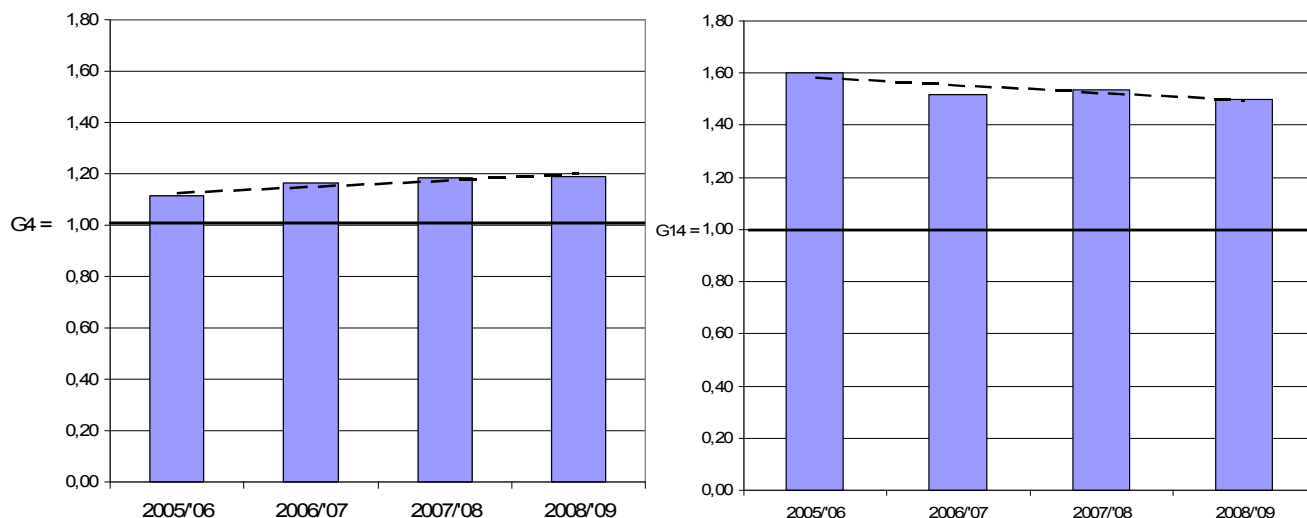
2.6. Voortijdige schoolverlaters: aandachtswijken G18 ten opzichte van het G18-gemiddelde

		2005/'06	2006/'07	2007/'08	2008/'09
Aandachtswijken	%	7,5	7,6	7,3	6,4
G18	%	5,9	5,8	5,5	4,8
Aandachtswijken / G18		1,27	1,32	1,33	1,33

Bron: CBS.

2.7 Voortijdige schoolverlaters: aandachtswijken G4 ten opzichte van het G4-gemiddelde en G14 ten opzichte van G14-gemiddelde

		2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Aandachtswijken G4	%	7,3	7,6	7,3	6,4
totaal G4	%	6,6	6,6	6,2	5,4
Aandachtswijken G4 / totaal G4		1,11	1,17	1,18	1,19
Aandachtswijken G14	%	8,3	7,5	7,3	6,3
totaal G14	%	5,2	4,9	4,7	4,2
Aandachtswijken G14 / totaal G14		1,60	1,52	1,54	1,50

Bron: CBS.

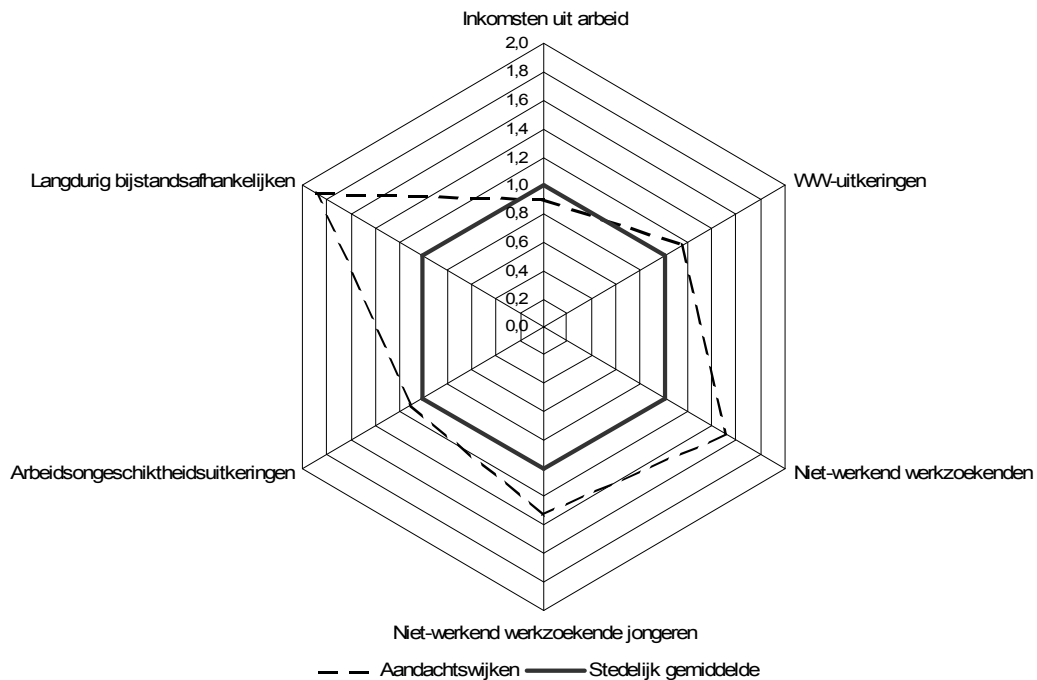
2.5 Werken

Overall beeld

Relatief veel mensen in de aandachtswijken ontvangen inkomsten uit een uitkering (WW, arbeidsongeschiktheid en bijstand). De arbeidsparticipatie is laag. Met name het aandeel personen dat langdurig afhankelijk (langer dan 3 jaar) is van een bijstandsuitkering en het aandeel niet-werkend werkzoekenden⁵ is er veel hoger dan in de G18 als totaal.

De laatste jaren is er veel aandacht voor de arbeidsmarktpositie van jongeren. Het aandeel niet-werkend werkzoekenden onder jongeren (15 tot en met 24-jarigen) is zowel in de aandachtswijken als in de G18 lager dan dit aandeel in de totale potentiële beroepsbevolking. Echter, ook voor jongeren geldt dat in de aandachtswijken het aandeel niet-werkend werkzoekenden hoger is dan in de G18 als geheel. Het aandeel niet-werkend werkzoekende jongeren bedraagt 2,2 procent in de aandachtswijken tegenover 1,7 procent in de G18 als geheel.

2.8 Dimensie Werken, Eerste Voortgangsrapportage: Aandachtswijken G18 ten opzichte van het G18-gemiddelde*

*De grafiek laat de waarde voor de indicatoren van de aandachtswijken zien ten opzichte van het G18 -gemiddelde. Het G18-gemiddelde is voor elke indicator op 1 gesteld.

Bron: CBS.

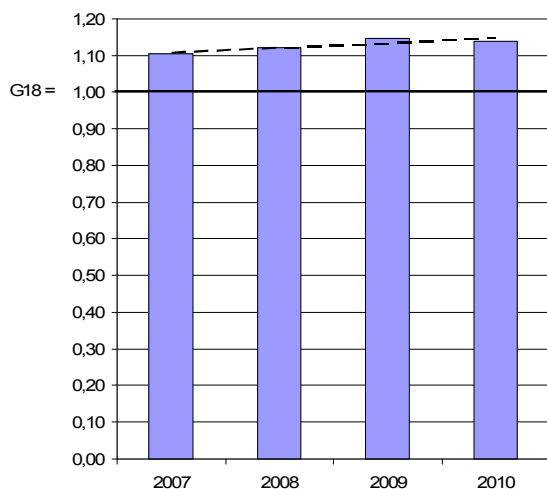
De Nulmeting ten opzichte van Eerste Voortgangsrapportage

De periode tussen de meetmomenten van de Nulmeting (begin 2007) en de Eerste Voortgangsrapportage (begin 2010) werd eerst gekenmerkt door een gunstige conjuncturele ontwikkeling, gevolgd door het uitbreken van de wereldwijde financiële crisis. Deze ontwikkelingen hadden grote effecten op de arbeidsmarkt. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar bij de WW-uitkeringen en het aandeel niet-werkend werkzoekenden, die in het begin van deze periode nog daalden en daarna een toename lieten zien. De ontwikkeling voor de dimensie Werken dienen te worden geplaatst binnen dit bredere perspectief van de landelijke economie en arbeidsmarkt.

Wat betreft de ontwikkeling van de afstand tussen aandachtswijken en de G18 als geheel tussen begin 2007 en begin 2010, is het algehele beeld wisselend. Bij het aandeel WW-uitkeringen nam de achterstand in de aandachtswijken ten opzichte van de G18 als geheel weliswaar licht toe, maar daar stond een lichte verbetering tegenover bij inkomsten uit arbeid en een grotere verbetering bij het aandeel niet-werkend werkzoekenden en niet-werkend werkzoekende jongeren. Voor het aandeel personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering en langdurige bijstand bleef de afstand tussen aandachtswijken en G18 als geheel gelijk.

De ontwikkeling van het aandeel personen met een WW-uitkering

2.9 WW-uitkeringen: aandachtswijken G18 ten opzichte van G18-gemiddelde

		2007	2008	2009	2010
Aandachtswijken	%	2,5	2,0	2,0	3,0
G18	%	2,2	1,8	1,8	2,7
Aandachtswijken / G18		1,10	1,12	1,15	1,14

Bron: CBS.

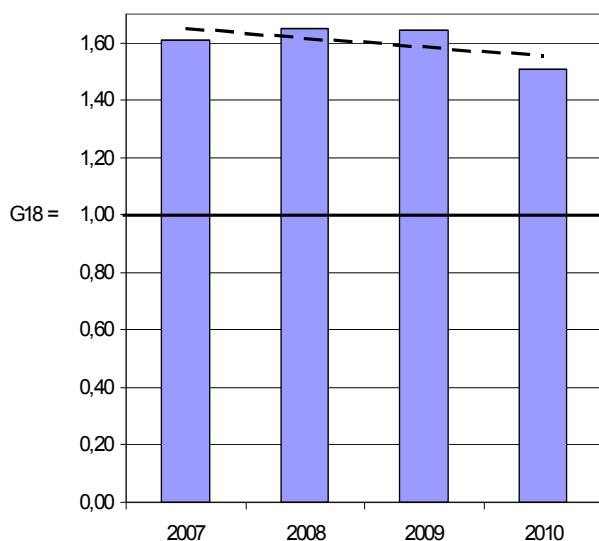
In januari 2010 had 3,0 procent van de potentiële beroepsbevolking in de aandachtswijken inkomsten uit een WW-uitkering. In de G18 als geheel was dat 2,7 procent. In de aandachtswijken lag het aandeel personen met WW daarmee 1,1 keer hoger dan in de G18 als totaal. Juist in de jaren waarin de arbeidsmarktsituatie gunstig was – 2007 en 2008 –, verslechterde de positie van de aandachtswijken ten opzicht van de G18 licht. Zij profiteerden klaarblijkelijk minder van de gunstige economische ontwikkeling dan de G18 als geheel.

Tussen januari 2007 en januari 2010 nam het aandeel personen met een WW-uitkering zowel in de aandachtswijken als de G18 toe – na een aanvankelijke daling. In de aandachtswijken steeg het aandeel personen met een WW-uitkering iets meer dan in de G18 als geheel. Dit betekent dat de afstand van de aandachtswijken tot de G18 groter werd.

Het beeld van een ongunstigere ontwikkeling voor de aandachtswijken deed zich voor in 23 van de 40 aandachtswijken. In 16 aandachtswijken sprongen de aandachtswijken er beter uit en in 1 aandachtswijk bleef de afstand tot het stedelijk gemiddelde gelijk. Bij de Nulmeting was het aandeel personen met een WW-uitkering in 7 aandachtswijken beter of gelijk aan hun stedelijk gemiddelde. Bij de Eerste Voortgangsrapportage is dat nog maar in 3 aandachtswijken het geval.

De ontwikkeling van het aandeel niet-werkend werkzoekenden

2.10 Niet-werkend werkzoekenden: aandachtswijken G18 ten opzichte van G18-gemiddelde

		2007	2008	2009	2010
Aandachtswijken	%	10,8	8,6	7,7	7,8
G18	%	6,7	5,2	4,7	5,2
Aandachtswijken / G18		1,61	1,65	1,65	1,51

Bron: CBS.

Bij de Nulmeting lag het aandeel niet-werkend werkzoekenden in de aandachtswijken ruim hoger dan in de G18 als geheel. De verhouding tussen beide lag begin 2007 op 1,61. Het aandeel niet-werkend werkzoekenden in de aandachtswijken was dus 61 procent hoger dan het aandeel niet-werkend werkzoekenden in de G18 als geheel. Dit verschil groeide naar 65 procent in begin 2008 en begin 2009 doordat de afname van het aandeel niet-werkend werkzoekenden in de aandachtswijken in die periode minder snel was dan in de G18 als geheel.

Begin 2010 was het verschil tussen aandachtswijken en G18 afgenomen naar 51 procent. Het aandeel niet-werkend werkzoekenden in zowel de aandachtswijken als in de G18 is toegenomen ten opzichte van begin 2009, maar de toename in de aandachtswijken was kleiner dan in de G18 als geheel. Daarmee lijken de gevolgen van de financiële crisis zich duidelijker te manifesteren bij de G18 als geheel dan in de aandachtswijken.

Samenvattend nam de achterstand van de aandachtswijken op de G18 als geheel aanvankelijk toe voor het aandeel niet-werkend werkzoekenden om vervolgens af te nemen. Over de gehele periode bezien nam de afstand van de aandachtswijken op het G18-gemiddelde voor het aandeel niet-werkend werkzoekenden af. Bij de Eerste Vervolgmeting was deze afstand namelijk kleiner dan bij de Nulmeting. Het tempo van de daling over deze periode is echter vooralsnog te gering om de achterstand volledig weg te werken binnen tien jaar.

In Rotterdam Bergpolder lag het aandeel niet-werkend werkzoekenden zowel bij de Nulmeting als bij de Eerste Voortgangsrapportage onder het Rotterdams gemiddelde. In 28 van de 39 andere aandachtswijken nam de afstand tot hun stedelijk gemiddelde af, in de andere 11 aandachtswijken werd de afstand juist groter.

De ontwikkeling van het aandeel langdurig bijstandsafhankelijken

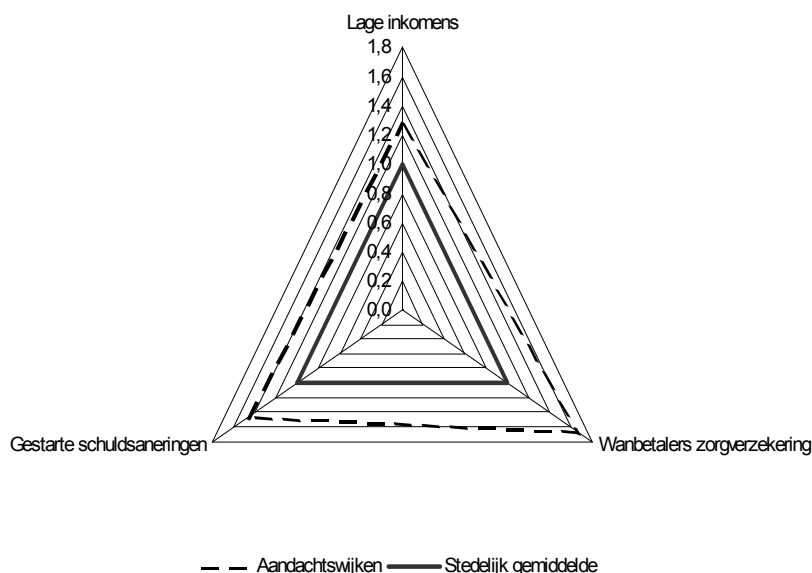
Ten tijde van de Eerste Voortgangsrapportage is 6,1 procent van de potentiële beroepsbevolking in de aandachtswijken drie jaar of langer afhankelijk van een bijstandsuitkering. In de G18 als geheel was het aandeel langdurig bijstandsafhankelijken met 3,2 procent veel lager.

Sinds de Nulmeting is het aandeel langdurig bijstandsafhankelijken zowel in de aandachtswijken als in de G18 als geheel voortdurend afgenomen. Dit gebeurde in beide gebieden in een vergelijkbaar tempo, waardoor de achterstand van de aandachtswijken is gelijk gebleven.

Op het niveau van de individuele aandachtswijken nam in de helft van de aandachtswijken de achterstand op hun stedelijke gemiddelde af, terwijl in de andere helft de afstand juist groter werd.

2.6 Inkomen en schuldenproblematiek

2.11 Dimensie Inkomen en schuldenproblematiek, Eerste Voortgangsrapportage: aandachtswijken G18 ten opzichte van G18-gemiddelde*

*De grafiek laat de waarde voor de indicatoren van de aandachtswijken zien ten opzichte van het G18-gemiddelde. Het G18-gemiddelde is voor elke indicator op 1 gesteld.

Bron: CBS.

Overall beeld

Aangezien de arbeidsparticipatie binnen de aandachtswijken laag is, mag verwacht worden dat in de aandachtswijken relatief veel huishoudens een laag inkomen hebben en financieel kwetsbaar zijn. Dat laatste komt tot uitdrukking in een grotere schuldenproblematiek. In de figuur is inderdaad te zien dat in de aandachtswijken relatief veel huishoudens moeten rondkomen van een laag inkomen en dat in de aandachtswijken het aandeel gestarte schuldsaneringen hoog is evenals het aandeel wanbetalers van de zorgverzekeringspremie.

De Nulmeting ten opzichte van Eerste Voortgangsrapportage

De inkomenssituatie laat geen eenduidige ontwikkeling zien. Het aandeel huishoudens dat rond moet komen van een laag inkomen is zowel in de G18-aandachtswijken als in de G18 stabiel gebleven. Bij de schuldenproblematiek zijn de ontwikkelingen dynamisch, maar niet eenduidig. Voor de beide onderdelen van schuldenproblematiek is de ontwikkeling tegengesteld. Op het gebied van de wanbetalers van de zorgverzekeringspremie is de achterstand van de aandachtswijken ten opzichte van de G18 wat toegenomen, terwijl deze bij de gestarte schuldsaneringen juist is afgenomen.

De ontwikkeling van de wanbetalers zorgverzekeringspremie en gestarte schuldsaneringen

De indicatoren wanbetalers zorgverzekering en gestarte schuldsaneringen meten twee verschillende manieren waarop financiële kwetsbaarheid zich kan uiten in schuldenproblematiek.

De indicator wanbetalers zorgverzekeringspremie geeft het aandeel personen aan dat een half jaar geen premie heeft betaald. De indicator gestarte schuldsaneringen gaat over het aantal schuldsaneringstrajecten dat gestart is in het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen.⁶ In het spinnenweb is te zien dat in de aandachtswijken zowel het aandeel wanbetalers als het aandeel gestarte schuldsaneringen veel groter is dan in de G18.

Sinds de Nulmeting is het aandeel gestarte schuldsaneringen in de aandachtswijken harder gedaald dan in de G18 als geheel. Hierdoor nam de afstand tot het G18- gemiddelde af. Het tempo waarmee dit gebeurt, is vooralsnog te laag om het verschil met het gemiddelde van de G18 in tien jaar tijd volledig te slechten.

Bij het aandeel wanbetalers van zorgverzekeringspremies was er juist sprake van een toename sinds de Nulmeting. Doordat de toename in de aandachtswijken groter was dan in de G18 als geheel, nam het verschil met de G18 hier juist toe.

Bij de ontwikkelingen van de wanbetalers zorgverzekeringspremie dient vermeld te worden dat met ingang van september 2009 de Wet structurele maatregelen wanbetalers zorgverzekeringen van kracht is. Met deze wet wordt beoogd het aantal wanbetalers terug te dringen. De effecten hiervan zijn in deze Voortgangsrapportage nog niet zichtbaar.

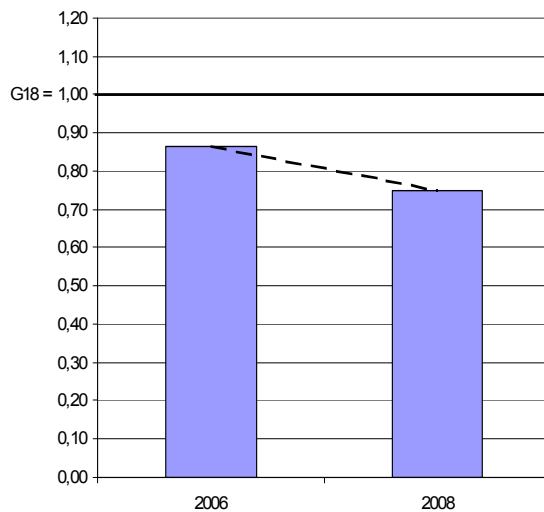
2.7 Veiligheid

Overall beeld

Het vergroten van de veiligheid in de aandachtswijken was voor vrijwel alle gemeenten een doelstelling. In deze Eerste Voortgangsrapportage wordt de dimensie Veiligheid gemeten aan de hand van de Leefbaarometer. De schaal van de veiligheidsindicator loopt van -50 (voor gebieden met maximale negatieve afwijking) tot 50 (voor gebieden met maximale positieve afwijking). Een gebied met score 0 wordt gekenmerkt door een mate van veiligheid die vergelijkbaar is met de gemiddelde veiligheid in Nederland in 2006.⁷

Deze veiligheidsscore lag in de aandachtswijken, zowel bij de Nulmeting als bij de Eerste Voortgangsrapportage, ruim onder het niveau van de G18 in totaal. Dit duidt op een minder goede veiligheidssituatie in de aandachtswijken.

2.12 Veiligheid, aandachtswijken G18 ten opzichte van G18-gemiddelde

Bron: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

De Nulmeting ten opzichte van Eerste Voortgangsrapportage

Tussen 2006 en 2008 verbeterde de veiligheid in G18 als geheel, maar in de aandachtswijken bleef deze op hetzelfde niveau. Hierdoor is het verschil in veiligheidsniveau tussen de aandachtswijken en de G18 toegenomen.

In de verschillende aandachtswijken is de ontwikkeling van de afstand tussen de aandachtswijk(-en) en het stedelijk gemiddelde divers. In 15 van de 40 aandachtswijken was er een ongunstige ontwikkeling voor de aandachtswijken in vergelijking met hun stedelijk gemiddelde, in 19 gevallen was de ontwikkeling in de aandachtswijken juist gunstiger en in 6 aandachtswijken bleef de achterstand op het stedelijk gemiddelde gelijk. Bij de Nulmeting was de veiligheid alleen in Vreewijk in Rotterdam en in Wielwijk/Crabbehof in Dordrecht gelijk of beter dan die in hun stad, bij de Eerste Voortgangsrapportage is dat in nog drie andere aandachtswijken het geval. Dat zijn de Zuidelijke Tuinsteden in Rotterdam, Bijlmer in Amsterdam en Zuilen Oost in Utrecht.

2.8 Gezondheid

Overall beeld

Bij de beschrijving van de dimensie Gezondheid zijn twee indicatoren gekozen, waarvan een aan het begin van de levenscyclus ligt en de andere aan het eind, namelijk pasgeborenen met extra zorgbehoefte en relatieve voortijdige sterfte. Voor beide indicatoren doen de aandachtswijken het minder goed dan het G18-gemiddelde op het moment van de Eerste Voortgangsrapportage.

De Nulmeting ten opzichte van Eerste Voortgangsrapportage

Bij de relatieve voortijdige sterfte is de achterstand van de aandachtswijken sinds de Nulmeting gelijk gebleven. Daarentegen werd voor het aandeel pasgeborenen met een extra zorgbehoefte de achterstand op het G18-gemiddelde kleiner.

De ontwikkeling van voortijdige sterfte

De relatieve voortijdige sterfte geeft aan of meer of minder mensen jonger de 65 jaar in de wijk overlijden dan je op basis van de leeftijdsopbouw van de wijk en de sterftekans per leeftijdscategorie zou verwachten. Bij een overlijdensrisico van meer dan 20 tot 50 procent van het landelijk gemiddelde spreken we van een hoge score.

In de G18 als geheel ligt de relatieve voortijdige sterfte op het gemiddelde van Nederland, voor de aandachtswijken is de relatieve voortijdige sterfte echter hoog. Dit verschil is sinds de Nulmeting niet veranderd.

De ontwikkeling van extra zorgbehoefte van pasgeborenen

Het aandeel pasgeborenen met een extra zorgbehoefte⁸ wordt gebruikt als indicator die veranderingen in de leefstijl en gezondheid van mensen op de kortere termijn aanwijst. In de aandachtswijken heeft 19 procent van de pasgeborenen een extra zorgbehoefte, terwijl dat in de G18 als geheel 17 procent is. Bij de Nulmeting was dit aandeel in de aandachtswijken nog 20 procent en 17 procent in de G18. Bij het aandeel pasgeborenen met een extra zorgbehoefte hebben de aandachtswijken dus een deel van de achterstand ingelopen.

2.9 Integratie

Bij het vaststellen van de mate van integratie van allochtonen in de Nederlandse samenleving worden twee aspecten onderscheiden: het sociaal-culturele aspect en het sociaal-economische aspect.

Sociaal-cultureel aspect

De indicator voor het sociaal-culturele aspect van integratie, is het aandeel paren met één niet-westerse partner. De waarde die deze indicator aanneemt, hangt vaak samen met de bevolkingssamenstelling binnen en buiten de aandachtswijken. In de gezamenlijke aandachtswijken is het aandeel niet-westerse allochtonen met 49 procent hoger dan in de G18 als geheel (24 procent). Het aandeel paren met één niet-westerse allochtone partner is in de aandachtswijken 8 procent, dat is hoger dan in de G18 als geheel waar dit aandeel 7 procent is. Sociaal-cultureel gezien is er in de aandachtswijken dus meer integratie dan in de G18 als geheel. Gezien het grote verschil in bevolkingssamenstelling is het verschil wel klein.

Sinds de Nulmeting is het aandeel paren met één niet-westerse allochtone partner zowel in de aandachtswijken als gemiddeld in de G18 gestegen. Het verschil tussen de G18 en haar aandachtswijken is daarmee nagenoeg gelijk gebleven.

In de G4-aandachtswijken is het aandeel paren met één niet-westerse partner gemiddeld nagenoeg gelijk aan het G4-totaal, beide 9 procent. Terwijl in de G14-aandachtswijken dit aandeel (6 procent) iets hoger is dan in de G14 als geheel (5 procent). De achterstand van de aandachtswijken ten opzichte van het stedelijk gemiddelde is in de G14 iets kleiner geworden en voor de G4 gelijk gebleven.

Sociaal-economisch aspect

Binnen het sociaal-economische aspect gaat het om leerprestaties en arbeidsmarktparticipatie van niet-westerse allochtonen. Dit aspect komt voor een belangrijk deel al aan bod in de dimensies Leren en Werken. Om de mate van sociaal-economische integratie te meten, wordt de ontwikkeling van de positie van niet-westerse allochtonen ten opzichte van autochtonen in de aandachtswijken vergeleken met die in de andere wijken van de G18.

Wat betreft het sociaal-economische aspect is er zowel voor de dimensie Leren als voor de dimensie Werken een achterstand van niet-westerse allochtonen op autochtonen, zowel in de aandachtswijken als daarbuiten.

We spreken in het kader van de wijkenaanpak van een positieve integratie-ontwikkeling van de aandachtswijken als de achterstand van niet-westerse allochtonen in de aandachtswijken zich gunstiger ontwikkelt dan die van niet-westerse allochtonen in de niet-aandachtswijken. De integratie-ontwikkeling van de aandachtswijken was wisselend. Deze was positief bij het aandeel havo- en vwo-leerlingen, WW-uitkeringen en inkomsten uit arbeid. Maar bij langdurige bijstand en niet-werkend werkzoekenden was de integratie-ontwikkeling van de aandachtswijken negatief.

Kansen op de arbeidsmarkt starten met een goede opleiding. Wie een havo of vwo-opleiding afrondt, is verzekerd van een startkwalificatie. Het aandeel leerlingen in het derde leerjaar havo of vwo is daarvoor een indicator. De deelname aan havo- en vwo-onderwijs ligt in de aandachtswijken lager dan in de niet-aandachtswijken van de G18, zowel bij niet-westerse allochtonen als bij autochtonen. Bij de Nulmeting ging in de aandachtswijken een kleiner deel van de niet-westerse allochtone leerlingen in het derde leerjaar naar het havo of vwo (22,5 procent) dan van de autochtone leerlingen (33,1 procent). Bij de Eerste Voortgangsrapportage was het aandeel havo- en vwo-leerlingen over de hele linie gegroeid. Echter, in de aandachtswijken steeg dit aandeel onder niet-westerse allochtonen harder dan onder autochtonen, terwijl dat in de niet-aandachtswijken andersom was. De achterstand van niet-westerse allochtonen nam hierdoor af in de aandachtswijken, terwijl deze toenam in de niet-aandachtswijken. Dit duidt op een positieve ontwikkeling van de integratie in de aandachtswijken.

Staat 2.1

Integratie: havo/vwo derde leerjaar

		Autochtonen	Niet-westerse allochtonen	Verskil tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen *	Verandering verschil tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen
		%			
Aandachtswijken	Nulmeting	33,1	22,5	-32,2	
	Eerste Voortgangsrapportage	37,6	26,1	-30,6	-5,1
Niet-aandachtswijken	Nulmeting	50,3	30,2	-39,9	
	Eerste Voortgangsrapportage	53,7	32,0	-40,4	1,3

*Om de score te bepalen voor de niet-aandachtswijken telt iedere inwoner voor één. Er vindt dus geen correctie plaats voor verschillen in bevolkingssamenstelling in afzonderlijke wijken. Hierdoor kan het voorkomen dat de ontwikkeling voor de afzonderlijke wijken afwijkt van de ontwikkeling in de niet-aandachtswijken als geheel.

Bron: CBS.

Mindere leerprestaties vertalen zich ook naar de positie op de arbeidsmarkt. De arbeidsmarktpositie van niet-westerse allochtonen in de aandachtswijken is dan ook minder goed dan die van autochtonen.

Bij de Nulmeting was het aandeel WW-uitkeringen onder niet-westerse allochtonen hoger dan onder autochtonen. Dit is onder invloed van de economische dip sinds de Nulmeting toegenomen voor beide bevolkingsgroepen. In de aandachtswijken was de toename voor niet-westerse allochtonen en autochtonen ongeveer gelijk. In de andere wijken van de G18 nam het aandeel personen met een WW-uitkering juist sterker toe onder niet-westerse allochtonen dan onder autochtonen. Hierdoor bleef de achterstand van niet-westerse allochtonen vrijwel gelijk in de aandachtswijken en werd groter in de niet-aandachtswijken. Dit is een positieve ontwikkeling van de integratie in de aandachtswijken.

Staat 2.2

Integratie: WW-uitkeringen

		Autochtonen	Niet-westerse allochtonen	Vershil tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen *	Verandering verschil tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen
		%			
Aandachtswijken	Nulmeting	2,3	2,6	16,7	
	Eerste Voortgangsrapportage	2,8	3,2	16,5	-1,3
Niet-aandachtswijken	Nulmeting	2,1	2,5	21,1	
	Eerste Voortgangsrapportage	2,4	3,1	29,0	37,2

*Om de score te bepalen voor de niet-aandachtswijken telt iedere inwoner voor één. Er vindt dus geen correctie plaats voor verschillen in bevolkingssamenstelling in afzonderlijke wijken. Hierdoor kan het voorkomen dat de ontwikkeling voor de afzonderlijke wijken afwijkt van de ontwikkeling in de niet-aandachtswijken als geheel.

Het aandeel niet-werkend werkzoekenden was groter onder niet-westerse allochtonen dan onder autochtonen bij de Nulmeting. In de eerste jaren na de Nulmeting nam het aandeel niet-werkend werkzoekenden af. Daarna was er een toename door het slechte economische tij. Per saldo is het aandeel niet-werkend werkzoekenden bij de Eerste Voortgangsrapportage over de hele linie kleiner dan bij de Nulmeting. In de aandachtswijken ontwikkelde het aandeel niet-werkend werkzoekenden zich voor niet-westerse allochtonen minder goed dan voor autochtonen. Hierdoor nam de achterstand van niet-westerse allochtonen hier toe. In de niet-aandachtswijken gebeurde juist het tegenovergestelde. De integratie van niet-westerse allochtonen in de aandachtswijken ontwikkelde zich hier dus ongunstig.

Staat 2.3

Integratie: niet-werkend werkzoekenden

		Autochtonen	Niet-westerse allochtonen	Vershil tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen *	Verandering verschil tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen
		%			
Aandachtswijken	Nulmeting	6,8	14,7	114,7	
	Eerste Voortgangsrapportage	4,9	10,6	116,4	1,4
Niet-aandachtswijken	Nulmeting	4,2	11,7	177,6	
	Eerste Voortgangsrapportage	3,4	8,6	152,8	-14,0

*Om de score te bepalen voor de niet-aandachtswijken telt iedere inwoner voor één. Er vindt dus geen correctie plaats voor verschillen in bevolkingssamenstelling in afzonderlijke wijken. Hierdoor kan het voorkomen dat de ontwikkeling voor de afzonderlijke wijken afwijkt van de ontwikkeling in de niet-aandachtswijken als geheel.

Bron: CBS.

Bij de Nulmeting was het aandeel personen met een langdurige bijstandsuitkering onder niet-westerse allochtonen hoger dan onder autochtonen. Dit aandeel was lager ten tijde van de Eerste Voortgangsrapportage, zowel onder niet-westerse allochtonen als onder autochtonen. Het aandeel langdurig bijstandafhankelijken nam onder autochtonen sterker af dan onder niet-westerse allochtonen, zowel in de aandachtswijken als daarbuiten. Hierdoor nam de achterstand van niet-westerse allochtonen voor deze indicator over de gehele linie toe. In de aandachtswijken was het verschil in ontwikkeling tussen niet-westerse allochtonen echter groter. Dit is dus een slechte ontwikkeling voor de integratie in de aandachtswijken op dit gebied.

Staat 2.4

Integratie: langdurig bijstandsafhankelijken

		Autochtonen	Niet-westerse allochtonen	Verskil tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen *	Verandering verschil tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen
		%			
Aandachtswijken	Nulmeting	5,0	9,8	94,5	
	Eerste Voortgangsrapportage	4,0	8,2	104,2	10,3
Niet-aandachtswijken	Nulmeting	2,1	6,9	225,6	
	Eerste Voortgangsrapportage	1,7	5,7	236,1	4,6

*Om de score te bepalen voor de niet-aandachtswijken telt iedere inwoner voor één. Er vindt dus geen correctie plaats voor verschillen in bevolkingssamenstelling in afzonderlijke wijken. Hierdoor kan het voorkomen dat de ontwikkeling voor de afzonderlijke wijken afwijkt van de ontwikkeling in de niet-aandachtswijken als geheel.

Bron: CBS.

Bij de Nulmeting was het aandeel personen met inkomsten uit arbeid onder niet-westerse allochtonen lager dan onder autochtonen. Dit aandeel is toegenomen bij de Eerste Voortgangsrapportage. Hierbij dient bedacht te worden dat de Eerste Voortgangsrapportage in dit geval eind 2008 was. Op dat moment waren de effecten van de economische dip nog maar beperkt tot uiting gekomen. De toename van het aandeel personen met inkomsten uit arbeid was voor niet-westerse allochtonen groter dan voor autochtonen, zowel in de aandachtswijken als in de andere delen van de G18. In de aandachtswijken was dat verschil iets groter dan in de rest van de G18. De ontwikkeling van de integratie in de aandachtswijken was dus op het gebied van het aandeel personen met inkomsten uit arbeid gunstig.

¹ Voor meer informatie over de Leefbaarometer zie:

<http://rijksoverheid.nl/onderwerpen/aandachtswijken/voortgang-wijkenaanpak>.

² Leerlingen uit het basisjaar die het volgende schooljaar geen bekostigd onderwijs meer volgen en geen afgeronde havo- of vwo-opleiding, dan wel basisberoepsopleiding (mbo niveau 2) hebben, en niet ouder waren dan 23 jaar.

³ Er is gekozen voor het derde leerjaar omdat veel middelbare scholen in het eerste leerjaar of in de eerste twee leerjaren brugklassen hebben waarin bijvoorbeeld vmbo-kader en havo gecombineerd zijn. Waar in het vervolg wordt gesproken over havo/vwo-leerlingen betreft het leerlingen in het derde leerjaar.

⁴ Voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2005/06 zijn leerlingen uit het schooljaar 2005/06 die op 1 oktober 2006 (schooljaar 2006/2007) geen bekostigd onderwijs meer volgden, geen startkwalificatie hadden en niet ouder waren dan 23 jaar. In StatLine worden deze onder het jaar 2006 opgenomen.

⁵ Niet-werkend werkzoekenden en personen met een WW-uitkering worden vaak in één adem genoemd. Hoewel er een samenhang is, gaat het hier om twee verschillende groepen die niet of gedeeltelijk actief zijn op arbeidsmarkt. Een persoon is niet-werkend werkzoekend als hij of zij tussen de 15 en 64 jaar is, ingeschreven staat bij het UWV WERKbedrijf en geen werk heeft. Een groot deel van de personen met WW en van de personen met een bijstandsuitkering is verplicht om zich in te schrijven bij het UWV Werkbedrijf, maar mensen kunnen zich ook vrijwillig inschrijven. Een persoon met een WW-uitkering ontvangt inkomsten uit een WW-uitkering. Deze uitkering wordt verstrekt op basis van de Werkloosheidswet. Het gaat dus om twee verschillende groepen en de ontwikkelingen kunnen dan ook verschillen voor deze groepen.

⁶ Schuldsaneringstrajecten op basis van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen zijn bedoeld voor niet-verwijtbare schulden door bijvoorbeeld ziekte, werkloosheid of scheiding. Een schuldsaneringstraject start pas na een uitspraak van de rechter. Het is niet zo dat personen die betalingsachterstanden hebben ten aanzien van hun zorgverzekering ook automatisch in een schuldsaneringstraject komen, of andersom, dat personen die in een schuldsaneringstraject zitten betalingsachterstanden hebben bij hun zorgverzekeraar. Het gaat hier om het aandeel gestarte gedwongen schuldsaneringen per 10 000 personen van 18 jaar en ouder.

⁷ Voor meer informatie over de Leefbaarometer zie:

<http://rijksoverheid.nl/onderwerpen/aandachtswijken/voortgang-wijkenaanpak>.

⁸ De cijfers zijn afkomstig van Stichting Perinatale Registratie Nederland (PRN). De cijfers over 2008 zijn voorlopig.

3. Begrippen en afkortingen

3.1 Begrippen

Allochtoon – Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Apgarscore – De apgarscore is het resultaat van onderzoek bij de pasgeborene na beoordeling op hartslag, ademhaling, kleur van de huid, spierspanning en reactie op prikkels. De maximale score is een 10. (Bron: Stichting Perinatale Registratie Nederland).

Autochtoon – Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren.

Cito-score – Score van leerlingen op de Eindtoets Basisonderwijs (Cito) van scholen die toestemming hebben verleend voor het gebruik van deze gegevens door het CBS. Het woonadres van de leerling bepaalt voor welke regio de score telt, dus niet de regio waarin de school staat.

Eerste Voortgangsrapportage – Rapportage over de stand van zaken bij de indicatoren van de outcomemonitor waarbij de recentste gegevens worden vergeleken met de gegevens van de Nulmeting.

G4 – De 4 grootste gemeenten in Nederland (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht).

G14 – De 14 gemeenten met aandachtswijken die niet in tot de G4 behoren: Alkmaar, Amersfoort, Arnhem, Deventer, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Groningen, Heerlen, Leeuwarden, Maastricht, Nijmegen, Schiedam, Zaanstad.

G18 – Alle 18 gemeenten met aandachtswijken.

Gestandaardiseerd huishoudinkomen – Het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden.

Gestarte schuldsaneringen – Het aantal door de rechter uitgesproken schuldsaneringen in het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen in een peiljaar, per 10 000 personen van 18 jaar en ouder.

Herkomstgroepering – Voor de indeling van personen naar etnische achtergrond is de CBS-indeling naar herkomstgroepering gebruikt. De herkomstgroepering van een persoon wordt vastgesteld aan de hand van diens geboorteland en dat van zijn ouders.

Huishouden – Een verzameling van één of meer personen die een woonruimte bewoont en daar zichzelf voorziet, of door derden wordt voorzien, in dagelijkse levensbehoeften.

Koopwoning – Woningen die in eigendom zijn van de bewoner (Bron: Syswov).

Kleine woning – Een woning van drie kamers of minder. Een kamer is een vertrek, geschikt voor een langdurig verblijf, bijvoorbeeld om in te wonen, te werken of te slapen. (Bron: Syswov)

Laag inkomen – Deze categorie van inkomen is bepaald aan de hand van de decielen voor Nederland. Decielen verdelen alle personen in Nederland in 10 even grote groepen op basis van hun besteedbaar inkomen. De eerste vier decielen (40 procent van de personen) vormen de groep met een laag inkomen. De volgende vier decielen vormen de groep met een midden inkomen en de laatste twee decielen vormen de groep met een hoog inkomen.

Langdurig bijstandsafhankelijken – Personen die op het peilmoment ten minste drie jaar algemene bijstand ontvangen.

Leefbaarheidsscore – Een samengestelde index die de leefbaarheidssituatie en leefbaarheidsontwikkeling in de Nederlandse wijken zo goed en volledig mogelijk weergeeft en die onderscheid kan maken tussen wijken die negatief en wijken die positief worden beoordeeld. Die samengestelde index is de leefbaarheidsscore. De leefbaarheidsscore is onderverdeeld in 7 categorieën:

1 = zeer negatief

2 = negatief

3 = matig

4 = matig positief

5 = positief

6 = zeer positief

7 = uiterst positief

(Bron: Leefbaarometer)

Meergezinswoning – Elke woning die samen met andere woonruimten c. q. bedrijfsruimten een geheel pand vormt. Hieronder vallen flats, galerij-, portiek-, beneden- en bovenwoningen, appartementen en woningen boven bedrijfsruimten, voor zover deze zijn voorzien van een buiten de bedrijfsruimte gelegen toegangsdeur (Bron: Syswov).

Niet-westerse allochtoon – Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije.

Niet werkend werkzoekend – Een persoon is niet-werkend werkzoekend als hij of zij tussen de 15 en 64 jaar is, ingeschreven staat bij het CWI en geen werk heeft.

Nulmeting - Een meting met als doel inzicht te krijgen in de stand van zaken in de aandachtswijken op het moment waarop de wijkenaanpak van start ging.

Leefbaarometerscore voor overlast en veiligheid - De score voor overlast en onveiligheid wordt gepresenteerd als een afwijking van het Nederlands gemiddelde. De score verloopt van -50 (voor gebieden met een maximale negatieve afwijking) tot +50 (voor gebieden met een maximale positieve afwijking). Een gebied met een score 0 wordt gekenmerkt door een mate van overlast en veiligheid die vergelijkbaar is met de gemiddelde overlast en veiligheid in Nederland in 2006. Wanneer een wijk in 2006 -10 scoort en in 2008 -6, dan is er sprake van een positieve ontwikkeling in de wijk. (Bron: VROM, Leefbaarometer).

Pasgeborenen met extra zorgbehoefte - De pasgeborenen met extra zorgbehoefte zijn gedefinieerd als kinderen die:

- te vroeg geboren zijn (na minder dan 37 weken zwangerschap); en/of
- te licht zijn voor de zwangerschapsduur (de kleinste 10 procent); en/of
- een Apgarscore onder de 7 hebben; en/of
- op de neonatale Intensive Care (IC) zijn opgenomen; en/of
- perinataal zijn overleden. Conform de WHO-criteria betreft dit de som van de foetale en vroeg neonatale sterfte (tot 7 dagen post-partum) van kinderen die werden geboren na een zwangerschapsduur vanaf 22 weken en, als de zwangerschapsduur niet bekend was, met een geboortegewicht vanaf 500 gram. (Bron: Stichting Perinatale Registratie Nederland)

Personen met inkomsten uit arbeid – Personen van 15 tot en met 64 jaar die aan het eind van het verslagjaar geregistreerd staan met een betaalde baan of andere inkomsten uit arbeid.

Personen met een AO-uitkering – Personen met inkomsten uit een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Deze uitkeringen worden verstrekt op grond van de WAO, WIA, WAZ of Wajong.

Personen met een WW-uitkering – Personen met inkomsten uit een werkloosheidsuitkering. Deze uitkeringen worden verstrekt op grond van de WW.

Potentiële beroepsbevolking – Alle personen van 15 tot en met 64 jaar ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie.

Relatieve voortijdige sterfte - De sterfte van 0 tot 65-jarigen in de wijk in verhouding tot de gemiddelde sterfte in Nederland voor deze leeftijdsgroep. Het cijfer is gecorrigeerd voor verschillen in de leeftijdsopbouw in de wijk en in de rest van Nederland. Deze variabele wordt weergegeven in vier categorieën: een laag, gemiddeld, hoog of erg hoog overlijdensrisico.

Schoolverlaters – Leerlingen uit het basisjaar die het volgende schooljaar geen bekostigd onderwijs meer volgen en niet ouder zijn dan 23 jaar op 1 oktober van het volgend schooljaar. Daarnaast betreft het alleen de leerlingen die zowel eind september van het basisjaar als eind september van het volgend schooljaar staan ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie.

Sociale huurwoning – Huurwoningen die eigendom zijn van 'toegelaten instellingen' (woningcorporaties) (Bron: Syswov).

Startkwalificatie – Een leerling heeft een startkwalificatie met ten minste een afgeronde havo- of vwo-opleiding, of een basisberoepsopleiding (mbo niveau 2).

Verkooppunten – Een verkooppunt is de belangrijkste economische activiteit op een uniek adres. Hierbij is sprake van eigen personeel, eigen kassa en winkelverkoopvloeroppervlakte (Bron: Locatus).

Voortijdig schoolverlater – Een schoolverlater die niet in het bezit is van een startkwalificatie.

Verkooppunten dagelijks aanbod – De volgende onderwerpen behoren tot het dagelijks aanbod: diepvriesartikelen; groente en fruit; bakker; vlaaien; toko; Turks/Arabische levensmiddelen; buitenlands overig; chocolaterie; koffie- en theewinkel; delicatessen; kaas; kampwinkel; minisuper; noten; poelier; reform; slagerij; slijter; supermarkt; tabak en lectuur; vis; zoetwaren; zuivel; tanksuper;

ziekenhuiswinkel; stationswinkel; levensmiddelen overig; apotheek; drogist; parfumerie; persoonlijke verzorging overig (Bron: Locatus).

Westerse allochtoon – Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan.

Wanbetaler zorgverzekeringspremie – Een persoon die verzekerd is tegen ziektekosten en op 31 december minimaal zes maanden geen premie voor de basisverzekering heeft betaald, 18 jaar of ouder is en in de Gemeentelijke Basisadministratie staat ingeschreven op de genoemde peildatum.

3.2 Afkortingen

AO	Arbeidsongeschiktheid
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Cito	Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling
CvB	Centrum voor Beleidsstatistiek
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
havo	Hoger algemeen vormend onderwijs
mbo	Middelbaar Beroepsonderwijs
NWW	Niet-werkend werkzoekend
PRN	Stichting Perinatale Registratie Nederland
Syswov	Systeem Woningvoorraad
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
vmbo	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VO	Voortgezet onderwijs
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VSV	Voortijdig schoolverlater
vwo	Vorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WW	Werkloosheidswet
WWI	Wonen, Wijken en Integratie

Literatuurlijst

Jan Brouwer en Judith Willems, *Ruimtelijke concentratie van achterstanden en problemen*, inventarisatie (2003), ABF Research, Delft

Jan Brouwer en Judith Willems, *Ruimtelijke concentratie van achterstanden en problemen, Actualisatie en analyse achtergronden* (2004), ABF Research, Delft

Jan Brouwer en Judith Willems, *Ruimtelijke concentratie van achterstanden en problemen*, Vaststelling selectie 40 aandachtswijken en analyse achtergronden (2007), ABF Research, Delft

Mathilda Copinga, Ivo Gorissen, Tirza König en Martje Roessingh, Outcomemonitor Krachtwijken brengt aandachtswijken in beeld. Sociaaleconomische trends, 1e kwartaal 2010, CBS, Den Haag/Heerlen.

Daniëlle ter Haar, Luuk Schreven en Maartje Rienstra, Outcomemonitor Krachtwijken. Nulmeting (2008), CBS-CvB, Voorburg/Heerlen

Martje Roessingh, Minder langdurige bijstand in aandachtswijken. Webmagazine, maandag 20 oktober 2008

Luuk Schreven en Duncan Beeckman, Outcomemonitor Krachtwijken brengt aandachtswijken in kaart, CBS-CvB, Thema-artikel, maandag 14 juli 2008

Luuk Schreven, Ineke Bottelberghs, Martje Roessingh en Nicol Sluiter, Uitbreiding Outcomemonitor Wijkanaanpak. Verantwoording van het onderzoek. (2009) CBS-CvB, Den Haag/Heerlen

Stichting Perinatale Registratie Nederland (PRN), Jaarboeken

Arjen Verweij, *Contourschets van de outcomemonitor voor het 40-wijken beleid*, juli 2007, VROM, Den Haag

VROM, *Actieplan Krachtwijken: Van Aandachtswijk naar Krachtwijk*, <http://rijksoverheid.nl/onderwerpen/aandachtswijken/voortgang-wijkanaanpak>

VROM, Leefbaarometer, <http://rijksoverheid.nl/onderwerpen/aandachtswijken/voortgang-wijkanaanpak>

Wijkactieplannen van de gemeenten, <http://rijksoverheid.nl/onderwerpen/aandachtswijken>

Bijlage 1. Overzicht aandachtswijken en onderliggende postcode-4-gebieden

Gemeente	Naam aandachtswijk	Postcode
Alkmaar	Overdie	1813
Amersfoort	De Kruiskamp	3814
Amsterdam	Amsterdam Noord	1024
Amsterdam	Amsterdam Noord	1031
Amsterdam	Amsterdam Noord	1032
Amsterdam	Nieuw-West	1061
Amsterdam	Nieuw-West	1062
Amsterdam	Nieuw-West	1063
Amsterdam	Nieuw-West	1064
Amsterdam	Nieuw-West	1065
Amsterdam	Nieuw-West	1067
Amsterdam	Nieuw-West	1068
Amsterdam	Nieuw-West	1069
Amsterdam	Bos en Lommer	1055
Amsterdam	Bos en Lommer	1056
Amsterdam	Bos en Lommer	1057
Amsterdam	Amsterdam Oost	1092
Amsterdam	Amsterdam Oost	1094
Amsterdam	Bijlmer	1103
Amsterdam	Bijlmer	1104
Arnhem	Klarendal	6822
Arnhem	Presikhaaf	6826
Arnhem	Het Arnhemse Broek	6828
Arnhem	Malburgen/Immerloo	6832
Arnhem	Malburgen/Immerloo	6833
Arnhem	Malburgen/Immerloo	6841
Deventer	Rivierenwijk	7417
Dordrecht	Wielwijk/Crabbehof	3317
Eindhoven	Woensel West	5621
Eindhoven	Doornakkers	5642
Eindhoven	Bennekel	5654
Enschede	Velve-Lindenhof	7533
Groningen	Korrewegwijk	9715
Groningen	De Hoogte	9716

Gemeente	Naam aandachtswijk	Postcode
Heerlen	Meezenbroek	6415
Leeuwarden	Heechterp/Schieringen	8924
Maastricht	Maastricht Noordoost	6222
Maastricht	Maastricht Noordoost	6224
Nijmegen	Hatert	6535
Rotterdam	Rotterdam West	3014
Rotterdam	Rotterdam West	3021
Rotterdam	Rotterdam West	3022
Rotterdam	Rotterdam West	3024
Rotterdam	Rotterdam West	3025
Rotterdam	Rotterdam West	3026
Rotterdam	Rotterdam West	3027
Rotterdam	Rotterdam Noord	3031
Rotterdam	Rotterdam Noord	3033
Rotterdam	Rotterdam Noord	3034
Rotterdam	Rotterdam Noord	3035
Rotterdam	Rotterdam Noord	3036
Rotterdam	Bergpolder	3038
Rotterdam	Overschie	3042
Rotterdam	Oud Zuid	3072
Rotterdam	Oud Zuid	3073
Rotterdam	Oud Zuid	3074
Rotterdam	Oud Zuid	3081
Rotterdam	Oud Zuid	3082
Rotterdam	Oud Zuid	3083
Rotterdam	Vreewijk	3075
Rotterdam	Zuidelijke Tuinsteden	3085
Rotterdam	Zuidelijke Tuinsteden	3086
Schiedam	Nieuwland	3118
Schiedam	Nieuwland	3119
's-Gravenhage	Stationsbuurt	2515
's-Gravenhage	Schilderswijk	2525
's-Gravenhage	Schilderswijk	2526
's-Gravenhage	Den Haag Zuidwest	2532
's-Gravenhage	Den Haag Zuidwest	2533
's-Gravenhage	Den Haag Zuidwest	2541
's-Gravenhage	Den Haag Zuidwest	2542
's-Gravenhage	Den Haag Zuidwest	2544

Gemeente	Naam aandachtswijk	Postcode
's-Gravenhage	Den Haag Zuidwest	2545
's-Gravenhage	Transvaal	2572
Utrecht	Kanaleneiland	3526
Utrecht	Kanaleneiland	3527
Utrecht	Ondiep	3552
Utrecht	Overvecht	3561
Utrecht	Overvecht	3562
Utrecht	Overvecht	3563
Utrecht	Overvecht	3564
Utrecht	Zuilen Oost	3554
Zaanstad	Poelenburg	1504

Bijlage 2. Technische toelichting

Spinnenwebdiagrammen

In dit rapport worden de indicatoren per dimensie steeds in een figuur weergegeven waarbij de stand van verschillende indicatoren ten opzichte van het totaal bij de Eerste Voortgangsrapportage zichtbaar wordt gemaakt. Dit gebeurt voor aandachtswijken ten opzichte van de gemeente en de aandachtswijken in de G4, G14 en G18 ten opzichte van het totaal of gemiddelde van de desbetreffende gemeentes. De vorm die hiervoor is gekozen is het spinnenwebdiagram. Hierbij worden de indicatoren zo geschaald dat het totaal (de gemeente of de groep gemeenten) steeds op 1 uitkomt. In een formule weergegeven:

$$r_{wijken} = \frac{x_{wijken}}{x_{gemeente}}$$

Als bijvoorbeeld het percentage personen met een werkloosheidsuitkering in de aandachtswijken 5 is en in de totale gemeente 2, dan wordt de berekening:

$$x = \frac{5}{2} = 2,5$$

De indicator voor de gemeente komt met deze formule automatisch steeds op 1 uit.

Afwijkende schaling van indicatoren

Voor een aantal indicatoren is de bovenstaande methode van schaling niet goed bruikbaar. Voor deze indicatoren gebruiken we een aangepaste schaling. De formule voor deze schaling is als volgt:

$$r_{wijken} = \frac{x_{wijken} - x_{gemeente}}{2 \cdot \max \forall_{wijken} (|x_{wijken} - x_{gemeente}|)} + 1$$

Hierbij wordt het verschil tussen de score in het totaal van de aandachtswijken en de score in de gemeente geschaald naar het (absolute) maximale verschil tussen de aandachtswijk(en) en de desbetreffende gemeente(n). Doordat gedeeld wordt door 2 maal het maximale verschil ontstaat een herschaling naar een score tussen de -0,5 en 0,5. Het stedelijk gemiddelde is nul. Door hier de waarde 1 bij op te tellen worden alle scores positief en het stedelijk gemiddelde gelijk aan 1 (zoals ook bij de andere indicatoren het geval is). Alle scores bevinden zich binnen de range van 0,5 tot 1,5. De indicatoren zijn daarmee goed op te nemen in de spinnenwebdiagrammen omdat de scores in dezelfde range liggen als de andere indicatoren.

Deze afwijkende schaling wordt gebruikt voor de Cito-score, de leefbaarheidsscore en de score veiligheid.

Bijlage 3. Overzicht van de meetmomenten per indicator

Thema	Indicator	Soort meting	Nulmeting	Eerste Voortgangs-rapportage
Wonen	Aandeel meergezinswoningen	Peilmoment	1-1-2007	1-1-2009
	Personen per bewoonde woning	Peilmoment	1-1-2007	1-1-2009
	Aandeel kleine woningen	Peilmoment	1-1-2007	1-1-2009
	Aandeel sociale huurwoningen	Peilmoment	1-1-2007	1-1-2009
	Leefbaarheidsscore	Jaarcijfer	2006	2008
	Verkooppunten dagelijks aanbod	Peilmoment	1-1-2007	1-1-2009
	Verkoopprijs woningen	Jaargemiddelde	2006	2009
Leren	Havo/vwo derde leerjaar	Peilmoment	1-10-2006	1-10-2009
	Voortijdig schoolverlaters	Stroom tussen jaar t-1 / t en jaar t / t+1	2005/06 en 2006/07	2008/09 en 2009/10
	Zittenblijvers	Stroom tussen jaar t-1 / t en jaar t / t+1	2005/06 en 2006/07	2007/08 en 2008/09
	Cito-score	Peilmoment	februari 2007	februari 2008
Werken	WW-uitkeringen	Peilmoment	31-1-2007	31-1-2010
	Niet-werkend werkzoekenden	Peilmoment	26-1-2007	18-12-2009 ¹⁾
	Langdurig bijstandsafhankelijken	Peilmoment	31-1-2007	31-1-2010
	Arbeidsongeschiktheidsuitkering	Peilmoment	31-1-2007	31-12-2009
	Inkomsten uit arbeid	Peilmoment	26-1-2007	19-12-2008 ²⁾
Inkomen en schuldenproblematiek	Wanbetalers zorgverzekering	Peilmoment	2007	2010
	Gestarte schuldsaneringen (Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen)	Jaartotaal	2006	2009
	Lage inkomens	Jaartotaal	2006	2007
Veiligheid	Leefbaarometer veiligheid	Jaarcijfer	2006	2008
Gezondheid	Voortijdige sterfte	Gemiddelde over twee jaren (jaar t en t-1)	2005 en 2006	2008 en 2009
	Pasgeborenen met extra zorgbehoefte	Jaartotaal	2006	2008
Integratie	Paren waarvan één partner niet-westers allochtoon is	Peilmoment	1-1-2007	1-1-2009
	Havo/vwo derde leerjaar	Peilmoment	1-10-2006	1-10-2009
	WW-uitkeringen	Peilmoment	31-1-2007	31-1-2010
	Niet-werkend werkzoekenden	Peilmoment	26-1-2007	18-12-2009 ¹⁾
	Langdurig bijstandsafhankelijken	Peilmoment	31-1-2007	31-1-2010
	Inkomsten uit arbeid	Peilmoment	26-1-2007	19-12-2008 ²⁾

¹⁾ In de publicatie weergegeven als 2010.

²⁾ In de publicatie weergegeven als 2009.

Bijlage 4. Korte handleiding bij het gebruik van StatLine

De resultaten van de nulmeting van de Outcomemonitor Krachtwijken zijn opgenomen in StatLine: de elektronische databank van het CBS. De StatLine-tabellen zijn via de volgende link te benaderen: <http://statline.cbs.nl>.

De gegevens zijn in StatLine ondergebracht onder het thema 'Nederland regionaal'. Dit thema wordt getoond in de linkerkolom. Door het thema met de muis aan te klikken krijgt dit thema een blauwe kleur en wordt de inhoud ervan in de kolom ernaast getoond. Daar staat het subthema '40 aandachtswijken' aangegeven.

Om de tabel te kiezen moet u er met de muis op dubbelklikken. Daarna kunt u in de tabbladen, Onderwerpen, Regio's en Perioden een keuze maken door de gewenste vakken aan te vinken. Door te klikken op de gele mappen worden onderliggende mappen en/of vakken getoond.

Centrum voor Beleidsstatistiek

Het CBS verzamelt gegevens bij personen, bedrijven en instellingen om deze daarna te verwerken tot statistische informatie over groepen mensen, bedrijven en hun omgeving. De resultaten stelt het CBS voor iedereen beschikbaar. Voor sommige vragen is deze informatie, die beschikbaar wordt gesteld via de CBS-website www.cbs.nl, echter niet toereikend. In dat geval kunnen externe partijen zich wenden tot het Centrum voor Beleidsstatistiek (CBS-CvB).

Het CBS-CvB bepaalt in nauw overleg met de klant welke informatie in welke vorm beschikbaar en nuttig is voor het beantwoorden van de vraag. Daarna voert het CBS-CvB het onderzoek uit en beschrijft de resultaten in een rapport of maatwerkpublicatie. Alle uitkomsten en publicaties worden openbaar gemaakt en zijn te vinden op de website van het CBS-CvB (www.cbs.nl/cvb).